

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 32.

НА ЦЕТИЊУ, У ЧЕТВРТАК 12. АВГУСТА (24. КОЛОВОЗА) 1875.

ГОДИНА III. (V.)

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељно. Свако за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. н. 6; по год. 3; четврт год. н. 1. 50. н. За СРБИЈУ год. н. 7; по г. н. 3. 50.; четврт н. 1. 75. н. За све друге земље год. н. 8; по год. н. 4; четврт год. н. 2. За остале земље се за ред 5 копчама. Предплата и сва издужења ишау се климатраја, а доноси уредничку на Цетиње.

ЦЕТИЊЕ, 13. Август.

Устаници у Херцеговини силно напредују. Силно се развија и неодољиво шири. Он је обгрлио Црну Гору од Зубаца до Васојевића. Устаници су заузели, поплавили и разорили многе турске стражаре и куле и вино знатнијех тврђава, важнијех са гледишта стратигичкога, које су први много сметале устаничкој војсци, а сада јој свуда отвориле пут. На хиљаде кућа турских су поплавили и из њих Турци изјерали. А данашњи извјештај доноси нам, да су се 150 Пашава Турака придружили војсци устаничкој. То су велики успеси.

Устаници у Босни исто тако напредују. Није добила устаници херцеговачки много већу снагу, а дијелом покрет нашега народа у Турској највећи значај.

Шта може сасловати овоје? Општа, велика, најјача борба народа нашег противу душманима његова од Косова.

А сарнетак тој борби? — Слобода народна.

Ко ће још страховати за судбину народа, који је овако јединоуствено устало на овог јуначке, да стресе са себе ланце ропске! Док народ језва о смрти и слободи, нико и бати сузице, а кад народ с тој цјеској потоцима крви пролијева — престаје слава објана.

Нико још неоставља зебња, што познају, шта рде и нисле владе цегинска и биоградска. Чини нам се са свијем неоснована таква зебња, кад знамо шта нисли и шта једино нислити може народ српски у Србији и Црној Гори. У данашњијех околностима вјеројатно је нишљиво то.

За Србију свједоче о томе многи гласови, који се последнијех дана одавде чују. „Рат с Турцима“! То је био поздрав с којим је дочекао народ кнеза Милана на повратку из Беча.

А Црна Гора? И кад би сва баш свеу свјетлу доживио одавде: Црна Гора је затворила очи и неће да види, шта се ради у Херцеговини и Босни; Црна Гора ће мирно да гледа, да Турци погази и опет свагда народ, који не може и неће нише да живи у ропству; Црној Гори није стало до ослобођења народа српскога, — зар би то нико вјеровало и вјеровати могло?

Што је уздигло Црну Гору и нече владате, што је стекло љубави свој и кнезу Николају и свему народу нашег, него непрекидна борба њена и њихова за слободу народа и вјера тврда и оправдана, да ће владати бити на челу у борби за ослобођење народно. Положај Црне Горе свагда је јасан.

Страхују мека од дипломатије, од њенога посредовања.

Дипломатија јевропска и како је себична, али икко је ни спелована на нечовјечна. Она може и хоће посредовати, али успјети не може и неће.

Босна и Херцеговина неће положити оружја пред обећањем, да ће се увести „реформе“ и подијелити правнаца народу, јер Босна и Херцеговина зна, шта вјерује то обећање, та реформа и та правнаца.

Дипломатско посредовање владате остаће

безуспјешно, што и она без сумње већ сада знаде, а оружане је немогућно.

Свесно се даде борба на народ, који је уство на оружје и на владу, која га је изазвала, да устане на оружје, а сарнетак тој борби биће, ако Бог да — слобода народна.

ХЕРЦЕГОВИНА.

Само редовно гласови имали смо прошлијех дана из Херцеговине. Устаници је врло много напредовали. Устаници су одрадили више сјајнијех побједа и заузели неколико позитивних од особитога значаја.

4. о. н. заузели су устаници сав велики простор од Никшића до Гаџица и на њему, кроз Дугу, тринајест стражара турских и град Крстац. Стражаре су све заузели и разорили. Око овнијех стражара није било великога боја; и од устаника нико и није поглаву, јер тек су са страна ударили и прве куле западали. Турци су из њих побјегаи. Исто тако и град Крстац предао се. Устаници су све Турке, из њега, пошто су им узели оружје и њебану, испратили у Метохују.

9. о. н. узели су устаници другу тврђаву Корита, која је врло важна стратигичка тачка, јер је на средина, а лежи путева, међу Никшићем и Стоцем и Балењем и Невесињем.

500 устаника ударише на град и разредиле војску ога њега, на онда позваше заповједника, да им преда оружје и град, и обећаше му, да ће њега и све друге Турке слободно пустити. Вишеше Турци своју мучку, те предадоше град и све оружје и њебану. Устаници их испратиле у Столиц, а град узеше. Ова војска узела је и западни јом паланку на Какино брдо и другу на Пашане, у све 300 кула и чардака и много више славница.

6. о. н. удари 200 устаника на ђец и запади га, а Турке, који су им се на вјеру предали, пропустише. Одладе ударе исти устаници на Љубовићке, где се био Омарбег Љубокић су 70 напредујућих Турака и 300 њихове чељади затворили. Изазвао Омарбег и позвао га да им преда оружје и сав њад, а они њима долаше вјеру, да им неће ништа животи. Турци положише оружје и предадоше устаницима све оружје и 1500 брана и 500 коња и говеда.

Устаници их онда пропустише, а село њм западе.

Сутра дан узели су и западали Фојницку.

БУГАРСКА.

Устаници у Херцеговини, који већ од неколико дана са свине страше силно заплускује наше границе, изазвао је и устанак у Босни. И то јаки и свестрани. Херцеговини, коју је прасадиле витешка невоља, да тражи у слободи или у смрти спасења своје, придружила се Босна, која је у истијех мучкама живела. А у истојем стању, у којем се до овога часа налазила Босна и Херцеговина, налази се и све Хришћанство у Турској. За то се и исто појавило и на другнијех странама турске царевине очекују. А највише обрнуто су длазили на Бугарску и очи њене, који жељимо, да се дигне народ бугарски и зградилци са српским народом потражи слободу своју, и очи овнијех, који страхују од устаника у Бугарској, јер устанком народа бугарскога била би сва јевропска Турска заваљена и у овој великој борби крста противу некрста, коју више нико задржати ни угушати неби могло, владате би слобода хришћанскијех народа као побједница.

А чакмак на Балкану остало

са херцеговачкога Трогана: „слобода или смрт“?

Сва је прилика да хоће. Народу бугарскоме доградиле су мучке исто као Херцеговци и Бошњаци. У народу бугарском ширена је и укрупљавана невоља устаника, невоља ослобођења својом рођеном силном. Многобројна емиграција бугарска, настањена највише у Румунији учврстивала је највише у својем народу вјеру, да му никакве помоћи, како ли спасења, неће ни од вагањана с е Турском, ни од уздиња у дипломатији. Нега је спремава иста емиграција за устанак са трудом великијем, а коликијем успјехом то ће се вајати сада.

Родољуби бугарски једнако су учили народ, да је једина излазак народу из грознога стања револуција, револуција народна, очигла; револуција која ће да очисти Балкан од Турчина и од свакога, који стоји противу слободи народа на путу. Емиграција бугарска ивојева, да је народ спреман за то велико дјело. А орган бугарске емиграције „Знаме“, што излази у Букарешту говори, да је сада вријеме томе, да је устаници у Херцеговини и у Босни највишега згода томе. Говорећи о устанку херцеговачком довикује „Знаме“: „Које југославенско срце неће зачуцати на овај знак револуције! Који јуначки неће зачуцати брже и дохватити свој захрвани јатаган? Који Бугарин, који родољуб неће се замислити и ушкати се: „шта треба видати родимо“? „Знаме“ говори даље у овој свом чланку, како се свијега народника у Турској отварају добри изгледи, саво бугарски народ остаје забачен и држе га неспособним за слободу и самостаност, на онда наставља:

„Чујете ли то, господо дуалисте и просрвотитељи? Чујете ли несретни народо бугарски? Чујете ли ви браћо емигранти? Ако чујете, то помислите, шта треба да се ради. Турска нам не може дати више никакве приладе ни олакшине, јер она нема више права на постојање, докато је дуализам објана и безумље. Јевропски и политички околности дају слободу и самостаност ономе само, који је у стању сам да добије. Пријер је Херцеговина. Дакле шта треба да радимо? Да кучимо? Да чекамо? Да предамо бугарски народ на милост и немилост цивилизацији? То је безумно, нечовјечно, нечовјечно зрело свако вјере. Хоће се ту револуција. — Но народ је неразвијен, необразован, неприпреман. — То је лаж. Херцеговци су неразвијенији и необразованији од нас, на им њих то не смета, да Турску доведу до пропасти, да исприју Србију и Црну Гору на свом, да нацртају дипломатију, да приступи рјешењу источнога питања. Бугарски народ показао је у цијелове ропској животи својој, да у њему има доста животне силне, да се постојано и одважно бори против угњетача својијех, а од г. 1867 револуционарни је дух обузео цијело прекрасно отачаство наше. Једино нам само недостојање: организација, која би спојила револуционарне силе народа, дала им правца и одјелала вријеме устанку народном. Али и томе је већ положен доста добар и здрав темељ. Дакле народ је готов, околности су повољне, а боде помоћи од ове, коју нам грчка Херцеговина и коју ће нам указати Црна Гора и Србија не може се пожелети ни замислити. Ми не треба да чекамо. Ако и ову прилику пропустимо, ми смо изгубљени. Ми треба да устанемо и да учинимо крај нашим гнусним и нечовјечним патњама, ми морамо разаручунати се с тврдином, ми морамо помоћи Херцеговцима и себи, и показати дипломатији да ња нијесмо стока, него народ способан да живи и да се развија!“

Нека би глас овај бугарске емиграције био израз воље и расположења народа бугарскога и нека би Балкан час прече пуцњавом одважно Херцеговцима и Босни.

ДОГАЂАЈИ У СВИЈЕТУ.

Још нам није познато, је ли и како је састављено ново министарство у Србији на мјесто Стевановићевога, које је дало оставку због тога, што су избори за нову скупштину окончани се побједом опозиције. Мисли се, да ће Грујић или Растић доћи на владу. Како се скупштина народна сутра у Крагујевцу отвара, то је по свој прилици данас именовано министарство, и надало се, да ће нам још до закључка листи ствари о томе вријест.

У Грчкој министарство Трикупово није се вјешало у изборе за скупштину, што је можда држало, да ће сигурно већину добити, али напротив пријатељ је приврженика Трикупова изабрани. И тако сада извјесно новинарство неће имати узрока трубити да ће Трикупи, као републиканци, оборити пристоје и републику увести. Министарство његово по свој прилици брзо ће одступити, па ће овог доћи ред на Деанборфа, Бузариса и Зајниса и тако редом једнако. Краљ Ђорђе највероватно, тек скупштину отвори, поћи у Крај на одмор. По вјестима донадасијем финансије грчке стоје врло рђиво. Влада је тражила у неких домаћиних банака зајам, али без успјеха, те сад хоће да неке руде изваже.

У Угарској свршена су и последња избори. Милетић изабран је у Тителу скоро једногласно. Побра се рачун општем, који су из превелике љубави за народ српски у Угарској радовали се, да неће бити више на сабору!

У Француској ново је наступило скупштински одмор, са свијем је тишина. У толико живље показују се бонапартисте. Петнаести Август дао је њиховој странци опет добру згоду, да ради за Наполеонова сина у Волжану. Неј прилично је тај дан управо дитирамбички чинак на младог претендента. У осталој бонапартисте чине живо проваганду за сина Наполеона III, што им је тити више могуће, што им кроз прсте гледају чиновници, које подупири Бизет. У Лиону и другим мјестима разносило су се адресе, а отишло је и више бонапартистичких кофа у Арененберг, да особно честитају "Наполеону VI." Фотографије опет се растурују; овај пут сликају младог принца као "нишанског поручника топнине". На фотографији налази се уредно и једно писмо прилично, у којем изјавља, да он Француску љуби, али да је ступио у нишанску војску, да узкогне, засједи на на престола, потачати у унутрашности зле страсти и опријети се непријатељима Француске.

Овогодњишње засједане и гледаншег парламента закључено је у петак по подне у присутности краљевне под обичним формалностима. Лорд-канцелар прочитао је пријестолни говор, у којем се истиче, да су одношаји између краљевне властине срдачни и да се ова нада, да ће се уздржати непрекинуту јевронски мир. На даље се вели, да је појет заимбарског султана уредној надопунујућој конвенцији, од које се краљева поудно нада, да ће се у источној Азији потпуно докунути трговица с робовима. Што се тиче убојства, почиња на једном члану експедиције изаслане у Кину, вели се, да се отом води истрага и да ће се угодити сва срцељана, да се казне кривци. У погледу насљобина спонике краљева, да је интервизио стање врло повољно. За тити спонике са задовољством, што су створени закони о побољшању радничких ствари и великим градоњина и о консолидирању и побољшању уставнога гледа подупиријућих друштва, о одношају радника и господара, даље што је створен закон, којим се олакшавају преносе властивства, закон којим се поправља закон о резервнама правосуђа од 1873 г. На даље, према није расправљена основа о братству, изриче краљева своју радост, што су провизорним установима умјелено погубљени на мору, што су створени закони о закључани уговорима. Након њедеку изриче се нада, да ће се доходни и ово године поврити издацима, да ће се уредбама гледа умјалена народног дуга и уређења опшних зајмова побољшати сушта државне и опшнице финансијане управе, да ће се законом и умјалену творничких закона испунити празнина, која се осјећала у трговачком систему.

ДО ПИСЏИ.

У КОТОРУ 12. Августа. — Догађаји у Херцеговини силно дјејствују на све стране и

Уредник и издавач СИМО ПОПОВИЋ.

свучешће изављалу, које се не може угуштити, и што је најбоље то свучешће све већна расте.

Тако се свиом свучешће у овдешњој читавици многобројни и најодличнији грађани, да један одбор изабери, који ће прилог за херцеговачку спротивну купити.

У одбор су изабрани: Н. Стевановић, Јово Томовић, Стеван Бјеладинаовић, Илија Рамедановић и Ј. Товановић.

Надати се је од овог одбора, да ће знати схватити дужност своју у оваквим згодама.

Одбор неће никаквог позива издати јер се са свијем измишан био, тако се најпротијачно осјећање расплавило.

Ово само на јавност износило, ради равнања остале браће из околине.

Хтејо се у овај одбор именовати кога с Прчава и из Доброте; али је превагнула мисао, да је прилично оставити то именоване истјег општинама, па људи од њиховога пошерења могу издад ступити у свезу с которским одбором. То исто важи и за Пераст.

У Херцег-Новоже дано се је већ одбор образложио и с великим успјехом ради.

Не само Српство него и чвјечанство нас на рад позиваје.

Бока которска знаће се одавати.

ДУБРОВНИК, 9. Августа. — Јуче су саставили ове нише одличне и родољубиве госпође одбор за прикупљање прилога за невољне бјегунице херцеговачке и издале овај проглас:

"Буна у сусједној Херцеговини услова превелики број несрећника дјетишту уточити код нас. — Источни стари, слабе жене, невини дјеча на јата сваки дан бјеже да се измакну ратничким страховама. — Свешти, одрани, очиглани, свјатљу се по нишњим улицама просија погледом љубав јуноку, сакловање браће, милосерђе Божије. — Њихово тужно биће отеклаче се чим се пријиче зикско доба, јер од негода зиме не брани који му драго кров, не загреје која му драго крпина, не кријени која му драго зрапа. — Остативно обдаси, мудрости и свјести људи кушати све могуће начине да постојно на боље опрену њихову будућу судбину, сложило се ми жене да у помоћ пришково садашњо њиховој тузи. Ниши гласови неће се изјавити него ће одјекнути у срцу сваке мајке, сваке заручнице, сваке вјера. Ако привидност нас није одрелила да управљамо људским судбином, надража нас је обило у дјелешти њим слатки посао да обласкимо на свлу љубави, милосавња, жртана све људске патње. И за тај сврху потписане промислиле да су државне прогласити се провадична удружењу које би све могуће начине гледало да како ублажи невољни положај овјех тузјачки бјегуница.

Свака год врлопохој у пошцу или да се изручи за један пут само или на рачуне, док не буде ви доушитоно вратити се домаћим огништима, која му драго одјећа или платно за скројити је да се покрпује, које му драго јело да их може испитити, које му драго пошукство или посуду која би могла служити материна јадна дјечице, биће све приједно од потписанијех с једнаком харношћу, и пошесјено и бржино раздјелено.

Приредоње дошвицијех власти ино неће моћи него потврдити подузеће које ће своје уздраре имати у задовољству своје дужевности, у харној сузи овјех који привију добротности, у благослову оног Бога који прогласи љубав искренога као поглавити темељ хришћанске вјере".

Одборнице: Аме Банац, Јозе из Берга, Тодје Бошковић, Драгојица Де-Бузи, Фисе Фрабровић, Аме гројина Пуцић за Ђорђина, Миле Грковић, Драгојица Казивчић, Илија баронца Лихтенберг, Матица из Сарака, Оре Шарич, Крже Серава, Луце Зоре.

(У) ТРСТ, 10. Августа. — (Уставна у Босни. — Турска војска под Клеком. — Херцеговачки уставак и дипломатија. — Различности.)

Као што има браћа у Херцеговини против својих угњетача и невољници Турска бој бију, задивиле су димљене и на другој страни, јер је у босанској мученику од 500 година душа у подградца дошла, прогласио је очи, и при самом издасињу, јавно се је спротивно оружја у тарбој вјери од камена, да ће своју слободу извојевати, или као јунак браћећи слободу, народност и домовају силно погинути. Устанак се већ до сад од Бишња дуж аустријске границе све до Брода на Гази распростро, и какав су прилике, чушено,

да се сваколик народ у свој Босни на оружје подити, и ако му ви с које стране покоћи буде пљача, да ће му овог пута слобода свити, и да ће престати бити при роб.

Ако овога пута између српске браће слоге, договора и дослуха буде, какав су прилике и како се Турска у несретном положају находе, могло би се десити, да се спротивно покрајине и заробљени народ свога страха избаве и слободни постану.

У Босни нова за сад окром незнатних одушевљена баш ни мало војске и сад ће се усташе с агана, беговина и домаћин Турцима такмичити и ова њима на "дани" а Турци на "крст" имати и као рођена браћа по крви и отачини давање се за вјеру.

Босански покрет у којима се до сад зна, предводи познати Неција Поповић, Крајиници, који је 1858 с Ристом Јарићем у истјег предјелу устанком управљао, и за тити је заточенија дошло, из Приграда утекло, и од неколико година у Србији живио. Познат је као јунак и одважан човјек, који ће Турцима јада задати.

Извјестна је ствар да је Аустрија дозволила турској војсци под Клеком искрцати, и већ је чети од 1030 војака под Клек присијела и као што се чује, још се нескрцавају, јер Турци сигурни нијесу, да ли ће здраво и сретно Мостар доживити. Нико вјеровно није, да ће Аустрија Турској дозвољати војску ту пропустити. На није то агорога.

Из Приграда пишу да су посланици Русије, Аустрије и Немачке у херцеговачкој ствари заједнички кораке учинили, и да је руски посланик Игњатијев захтевао, да се непријатељства обуставе, и именована козиција на мјесто измала, и народ саслуша. За сад се још не зна, с чим ће се та ствар свршити, и у којима ће дипломатија успјети и да ли ће праведне жеље нашег народа заступати. Народ треба да се држи и врхави рат бије, а од дипломатије биће му само онда корист, ако противника побједа.

Ристућа је пошерења да у Биограду да нови кабинет састави. Тако се говори. Ма ко, свако рат с Турцима!

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Стари српски златни новац), што их је недавно кнез Милан купио, лажни су, како "Застава" дознаје. Тој исти извор: Из Приграда трговац Илија Апостол Хаџи Смић и поред њега пушкар или печаторезци Иванчић (дан тако налик) и с њима једни посрбљени Ариштјане се у Бечу код врли нумензатика са великим и малим златним дрвеним српским новцем, Кнез Монтенуово, као први у тој струци у цијелој Јевропи изјави, да он држи да је то лажан новац и приједар. Хрватски нумензатик Љубић рекао, да је то поуздано стари српски новац. И купио по 50—80 дуката један комад у величини аустријског много дуката. Кад исто вече један наш Србин (д.р. Ст. Модом) није са људом на стучено врло свјеланото . . . Rex Hung. Boh. A. A. 1853", — дакле је онај пушкар или печаторезци и аустр. мале и велике дукате тако препарирао, да је тучио, док их није разваљао — па на то онда свој печат старих српских новца, удари. Сутра дан буду обе врпачице позване, признаду и све поврате напрат. Ово је нужно да наш свијет зна, да се чува тих врпачица. Свакако је вјештина и знање у нумензатници само у стању било, новац од 1853 г. тако доверати, да изгледа као да је прије 600 година кован!

НОВОСТИ.

— Из Херцеговине добили смо данас поуздану вјест, да су усташи под водством Лазара Сочиче освојили у Пливу знамениту фортицу Столац и осим тога тврђавице: Трештеник, Глашавиту, Језерца и Забрђе. Код Забрђа био је жесток бој у којем је погинуло преко четрдесет Турка, а од усташи само је један погинуо.

Ово је било у већелу а у повећеник узели су усташи и последњу, нијеку тврђаву у Пливи Горанско. У тој је било 100 војника носете и четири тона.

Тај исти дан ударили су успиши на Палану. Турци се нијесу ошарали, него се одмах, њих 150 придружили усташима, да се заједно бију против осмалџија и домаћинјех кролока.

— Требање није још пало, као што неке пошито јављају. Усташа га држе јако опседнуто, и прилика је, да ће се до који час морати предати.

Штампарије у државној штампарији.